



## СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Луливера Кръстева, СУ „Св. Кл. Охридски“, ФЖМК

.....  
(научна длъжност, научна степен, име, фамилия, образователна/научна институция)

за придобиване на образователната и научна степен „доктор на науките“ в научна област 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Теория на журналистиката и медиите) с дисертационен труд на тема: „**Аудитория и журналистика. Социални и комуникационни промени в поведението на аудиторията и видовете журналистика**”, представен от **доц. д-р Мария Александрова Попова**, катедра „История и теория на журналистиката“ на Факултета по журналистика и масова комуникация

### I. Оценка на качествата на дисертационния текст

Социалните и комуникационни промени в поведението на аудиторията и съответно в журналистиката са злободневен теоретичен и практически проблем, научно привлекателен за дисертационно изследване. Проблем, който от години е в изследователския интерес на автора.

**Актуалността и значимостта** на избраната темата на дисертационния труд е безспорна. Безспорно е и обстоятелството, че тази актуалност непрекъснато расте поради задълбочаващите се промени в поведението на активната аудитория, на потребителите на медийно съдържание, на просуматорите. Процеси, които несъмнено водят до промени и в журналистиката. Всичко това на свой ред очертава съдържанието, обхвата, дълбочината на дисертационното изследване.

Дисертантът си е поставил трудна задача да анализира един извънредно сложен, многообхватен социалнокомуникационен проблем и да заяви специфичен научноизследователски фокус – какви социални и комуникационни промени са настъпили в поведението на аудиторията и видовете журналистика. Мария Попова изследва поставянето на началото на нов комуникационен модел, на нови ролеви роли на традиционните и онлайн медиите в него и специфики в този процес на трансформации.

Дисертационният труд на Мария Попова отговаря на изискванията за подобен род изследвания по отношение на *структурата и обема* на текста. Дисертацията е 465 страници, с 4 таблици, 47 фигури и 19 изображения. Включва три изследвания, две направени по метода на контент анализа и едно, съвместно с агенцията за медийни анализи „Perceptica“.



**Съдържанието е структурирано** в увод, пет глави, заключение, библиография и едно приложение – интервю с трима журналисти, работили в bTV. В библиографията са посочени 363 източника – от които 116 научни заглавия на кирилица и 154 на латиница и 93 медийни публикации.

*Целта* и произтичащите от нея *основни задачи* на изследването са ясно и точно формулирани. Същото се отнася и за *предмета* и *обекта* на изследването. **Обект** на дисертационния труд е съвременният реципиент, който излиза извън традиционната представа за пасивния потребител, осланящ се единствено на професионализма на журналистите и бизнес решенията на медийните собственици относно характера и особеностите на медийната информация, която му се предоставя. В композиционен план изследването е подредено логически, а в съдържателен предлага освен обстоен преглед на съществуващите в литературата дефиниции и трактовки също така и собствен научен поглед върху тях.

Избраната *методология* включва четири изследователски **метода** - дедуктивен, аналитичен, контент-анализ, дълбочинно интервю. Всеки подход дава възможност да се **надграждат аргументи в проверяването и доказването на авторовите хипотези**.

Формулираните от дисертанта *три хипотези* са пречупени през призмата на новите условия, които протичат в медийната среда и журналистиката, породени от възприемането на аудиторията като съучастник в медийното производство – от събирането и обработката на информация, през нейното верифициране, позициониране до разпространението и оценката ѝ. Акцентирано е върху трансформирането ѝ в нови ролеви варианти – потребител, просуматор, овластена аудитория, активна аудитория, гражданин-журналист. В резултат на новата активна позиция на реципиента се разширява познатото делене и съдържателно сегментиране на журналистиката, появяват се нови нейни варианти като журналистика на участието, гражданска журналистика, мултимедийна журналистика, мрежова журналистика, журналистика за решенията и пр.

**Авторефератът** отразява в пълнота коректно обема и същността на дисертацията, както от гледна точка на съдържанието, така и по отношение на изведените приноси. Спазени са изискванията, характерни за този жанр.

## **II. Приноси на дисертационното изследване**

В българската научна литература тези аспекти в тяхната взаимовръзка не са били досега предмет на отделно социологическо или научно-приложно изследователско внимание.



Считам, че Мария Попова се е **справила добре с това научно предизвикателство** и благодарение на прецизно дефинираните цели внася допълнителни знания и интерпретация в комуникационните и медийните проучвания. Съдържанието на дисертационния труд и осъщественият анализ имат две изследователски полета: а) промени в поведението на аудиторията и б) във видовете журналистика.

Теоретичният анализ е насочен към идентифициране на проблемите, свързани с промените в поведението на аудиторията, потребителите, просуматорите и пр., ролята и значението на знанието за тях, негативните ефекти от пренебрегването на това знание. Теоретичният анализ в дисертационния труд върви и по направлението връзки и взаимозависимост между тези промени и развитието на журналистиката с поява на нови видове в нея. Тази паралелност, обвързаност на анализа определено е съществен принос на труда.

**Научните и научно-приложните приноси** в дисертацията могат да бъдат систематизирани накратко по следния начин: за пръв път в българската научна литература е направено толкова широко теоретично наблюдение, анализ и представяне на различни по тематика и обхват концепции, свързани с нови процеси в интернет комуникацията и промени в поведението на аудиторията като съучастник в инфомационното производство, в сегментирането на аудиторията по различни критерии. Открити са важни характеристики, специфики на един нов комуникационен модел на медийно потребление и създаване на информационно съдържание - промени не толкова технологични, а социални, като форми на изразяване, смислови конструкти, език. За първи път е представено и подробно сегментирането на аудиторията съобразно различни форми на социалния контекст, употребата на определени медийни формати, специфични пазарни механизми, ползването на общи медийни продукти, типологизиране според социално-демографски показатели и като проявления на потребителската активност: потребител, просуматор, овластен потребител= Дисертацията носи безспорен приносен характер, засяга проблеми, които тепърва ще имат нееднозначно развитие. Той е значим и от интерес за широка аудитория експерти.

**III. Бележки и препоръки.** Всяко подобно мащабно проучване стимулира повече въпроси за дискусия във връзка с конкретни интерпретации или претенции за повече детайли по даден проблем, в този смисъл препоръчвам дисертантката да продължи своята изследователска работа в областта на социалните и комуникационни промени в поведението на аудиторията, потребителите, просуматорите и пр. и развитието на съвременни видове журналистика, както



и да издаде текста. Бих задала следния въпрос: при едно евентуално бъдещо мащабно изследване на структурните промени на българската журналистика и нейните аудитории какво бихте предложили?

**IV. Публикации и участия в научни форуми.** Авторът има три книги, три статии и една студия по темата на български и две статии на английски език, отпечатани през последните три години, с което покрива минималните национални изисквания за придобиване на научната степен. В студията „Мрежова журналистика - гражданско съдържание в социалните медии „ (Годишник на СУ „Св.Кл.Охридски“, ФЖМК, т.27 ,2020) са представени част от резултатите от едното собствено емпирично проучване, включено в дисертацията.

**V. Заключение.** Дисертационният труд запълва важно научно поле – чрез изследване на нови процеси в медийната комуникация показва причинно-следствените връзки между трансформации в активността на аудиторията и появата на нови форми на журналистика.

Научноизследователските качества на дисертационния труд и приноси ми дават основания убедено да **гласувам положително за присъждането на доц.д-р Мария Попова научната степен „доктор на науките” по професионално направление 3.5 Обществени комуникации и информационни науки.**

Дата: 30.06.2022

*проф.д-р Луливера Кръстева*